

Melnās keramikas valdzinājumā

Iveta LIBERTE, tālr. 67886806

«Melnās keramikas traukus es ikdienā sāku lietot jau ilgi pirms tam, kad pati pievērsos to darināšanai. No šiem traukiem ēdiens garšo pavisam citādi. Lai cik dīvaini tas šķistu, arī dzerot tēju no šajā tehnikā darinātas krūzes, tā garšo pavisam citādi nekā tad, kad tu no rīta to ātri izstrēb no lielās baltās krūzes,» teic Viola Bīriņa, kura tikai pavisam nesen par savām mājām dēvē Latgali un pamazām sākusi iemēģināt arī spēkus darbā ar mālu. Gan viņas, gan vairāku labi zināmu *Pūdņiku skūlas* keramiķu darbi skatāmi izstādē Valmierā, galerijā *Laipa*, no 10. februāra.

Trauki paliek ģimenē

«Keramikā man ir bijušas divas stadijas – neaktīvā un aktīvā,» stāsta Viola Bīriņa. Par neaktīvās stadijas sākumu māksliniece sauc to posmu, kad pirmo reizi ieraudzījusi melnās keramikas izstrādājumus, un tie viņai ļoti iepatikušies. «Man šķita, ka Latgalē ir tikai tradicionālās košās glazūras – Latgales ezeru un birztalu krāsas. Atceros, kad pirmo reizi ieraudzīju sava nākamā vīra Staņislava Viļuma vāzi, biju nedaudz pārsteigta, jo tā bija pilnīgi melna. Nevarēju saprast, man tā patīk vai ne. Taču tajā bija kaut kas

ļoti interesants,» atceras keramiķe. Sieviete spriež, ka, visticamāk, toreiz viņu vispieltāk uzrunājis *Pūdņiku skūlas* kredo – gudra atturība, vienkāršs un praktisks skaistums. «Jau nākamajās reizēs, kad atkal manā redzeslokā nonāca šie trauki, es uz tiem vairs nelūkojos ar pirmatnējo neziņu, bet droši vien jau citādi. Es ieraudzīju to dažādību, iespējas un formas. Turklāt savas formas un krāsas dēļ tie iederas jebkurā interjerā. Visvairāk mani fascinēja to nepabeigtības izjūta.»

Taču vēl aizvien sieviete bija tikai vērotāja, kura, kā pati saka, bija iemīlējusies melnajā keramikā. «Un tad

pienāca diena, kad satiku Stasi. Reizēm mēs smejamies, ka viņš ir ļoti izdevīgi ieprecējies, jo trauki, kurus pirms tam biju iegādājusies – starp tiem daudzi bija arī viņa darināti –, palika ģimenē. Laikam jau nebūtu nepareizi teikt, ka trauki mūs saveda kopā,» smejas Viola Bīriņa. Māksliniece atzīst, ka reizē ar sava nākamā vīra sastapšanu sākusies otrā stadija – aktīvā. Viņa pieņēma podnieka Staņislava Viļuma baidinājumu, no trokšņainās galvaspilsētas pārcēlās uz dzīvi lauku viensētā *Cukrasāta* un pievērsās darbam ar mālu.

Pielāgoties dzīves likločiem

«Man vienmēr ir patikuši māksla – gan mūzika, gan gleznošana. Taču dzīve mani ir vadījusi pa dažādiem likločiem. Ik pēc laika man ir bijis jāspēj pielāgoties kaut kam jaunam. Un to vienmēr esmu centusies paveikt – darīt to, ko dzīve no manis prasa! Tādās situācijās ir tikai divi risinājumi, vai nu vienkārši sēdēt un raudāt, ka man dzīve neko nedod, vai arī pielāgoties,» uzskata Viola Bīriņa.

Tas, ka viņa atkal nonākusi Latgalē, pēc mākslinieces domām, nav nejaušība.

«Viss notiek likumsakarīgi. Vienmēr mēs atgriežamies tajā pašā punktā, tikai citā kvalitātē. Mana māte nāk no Latgales. Un arī es savu bērnību lielākoties pavadīju laukos, lai gan mēs ar vecākiem dzīvojām Rīgā. Lauki mani vienmēr ir vilkuši atpakaļ, lai gan visu mūžu esmu nodzīvojuši pilsētā un tur pratusi lieliski pielāgoties,» smaidot teic keramiķe.

Violas Bīriņas vecāki savai meitai vēlēja mūziķes karjeru, tāpēc jau kopš mazotnes viņu sūtīja mūzikas skolā. Tiesa, tolaik viņai pašai labāk patīcis zīmēt. «Abi mani vecāki bija profesionāli mūziķi un dziedāja Valsts Akadēmiskajā korī, tāpēc viņiem tolaik svarīgāk šķita sūtīt mani apgūt vijoles spēli, nevis zīmēšanu, lai gan tā man pašai patika labāk. Arī mūzika man padevās, laikam jau viss, ko es dzīvē iesāku, man sanāk. Tāpēc ir ļoti grūti izvēlēties...» Tālākais jau bija tikai loģisks ķēdes turpinājums – Jāzepa Mediņa mūzikas skola un pēc tam Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija. Pēc izglītības iestādes absolvēšanas Viola Bīriņa atgriezās Mediņa mūzikas skolā, tieši šoreiz jau kā vijoles skolotāja. Taču visu šo laiku vi-

- Lektore, keramiķe
- Dzimusi 1969. gada 1. septembrī
- Absolvējusi Latvijas Mūzikas akadēmiju, iegūstot bakalaura grādu tautas mūzikas instrumentu specialitātē (1994), Latvijas Kultūras akadēmiju, iegūstot maģistra grādu kultūras teorijas specialitātē (1998)
- Šobrīd studē doktorantūrā Prāgas Kārļa universitātē baltu filoloģiju
- Strādājusi Jāzepa Mediņa bērnu mūzikas skolā par vijoles skolotāju (1993–1996). Bijusi Kultūras vēstures skolotāja Rīgas 34. un 69. vidusskolā (1996–2000)
- Strādājusi Prāgas Kārļa universitātē, Filozofijas fakultātē, slāvu valodas nodaļā par lektori (2005–2008)

KATRAM DARBAM SAVA DVĒSELĪTE.

«Stasis man vienmēr saka – šajā darbā nevajag censties pēc perfekcionisma. Te nav standartu. Tas ir roku darbs. Lielākais pluss ir tas, ka katrs priekšmets nedaudz atšķiras no citiem – kaut kas nelīdzens, nepabeigts, katrā darbā ir sava dvēselīte,» uzsver Viola Bīriņa

beigts, katrā darbā ir sava dvēselīte.»

Pamazām sāk iezīmēties arī jaunās mākslinieces rok-raksts. Viņas darbos ir jaušami ziedi, apaļīgas, sievišķīgas formas un austrumnieciski motīvi. «Mums ar vīru ir ļoti atšķirīgi stili. Viņa darbos ir tādas pabeigtas skaistas formas, traukos redzama zināma vīrišķība. Man vēl kā iesācējai ir jaušama bērnišķība. Taču kopā tas dod skaistu harmoniju.»

Par nākotni Viola Bīriņa runā piesardzīgi. «Zinu, ka noteikti gribu turpināt lektores darbu un keramiku atstāt tikai savam priekam. Par to, kā būs un kuras no manām vēlmēm īstenosies, ir grūti pateikt, taču vienu gan zinu noteikti – dzīvot pilsētā vairs nevēlos. Man vienmēr bijusi sajūta, ka apkārt man ir nepieciešama telpa, sava teritorija. Un te man tas viss ir!»

VIEDOKLIS

Staņislavs VIĻUMS, keramiķis – Viņa ir malacis. Violai patīk tas, ko viņa dara. Galvenais ir tas, ka viņa pēc pirmajām neveiksmēm, kādas gadās visiem šajā darbā, nav metusi plinti krūmos. Viola ir ļoti apzinīga audzēkne. Nav tā, ka es viņu vadītu no sākuma līdz beigām. Es tikai parādu, kā tas darāms, un tālāk jau viņa pati tiek galā. Viola ir progresējuši samērā īsā laikā. Pro-tams, pati ar saviem traukiem viņa nav apmierināta, taču tas ir labi, jo tas ir rādītājs, ka cilvēks savā prasmē pieaug. Viņas trauciņi ir ļoti sievišķīgi. Darbus raksturo gaisīgas formas.

DZĪVE MANI IR VADĀJUSI PA DAŽĀDIEM LĪKLOČIEM. IK PĒC LAIKA MAN IR BIJIS JĀSPĒJ PIELĀGOTIES KAUT KAM JAUNAM. UN ES TO VIENMĒR ESMU CENTUSIES PAVEIKT – DARĪT TO, KO DZĪVE NO MANIS PRASA!

na nezaudēja interesi arī par vizuālo mākslu. «Biju pat plānojusi turpināt mācības Mākslas akadēmijā. Lai to īstenotu, cītīgi gāju uz sagatavošanas kursiem, taču tad smagi cietu autokatastrofā un mācības nācās pārtraukt, jo atveseļošanās process bija ļoti garš un sarežģīts,» atce-s māksliniece. Taču tas nekādi nemazināja viņas interesi par mākslu. Atgūstoties ar tikpat lielu azartu, ar kādu bija sākusi kursus Mākslas akadēmijā, viņa pievērsās zīda apgleznošanai. «Taču tad pienāca laiks, kad vajadzēja mainīt arī kaut ko manā profesionālajā darbībā, pievērsties kam praktiskākam. Vijole – tā ir ļoti šaura specializācija, turklāt ir jābūt ļoti izcilam mūziķim. Principā citām interesēm pat nav laika – ir tikai vijole un mūzika. Taču man ar to vien bija par maz.» Šā iemesla dēļ Bīriņa iestājās Latvijas Kultūras akadēmijā un pārkvalificējās par kultūras vēstures skolotāju. «Esmu dzimusi 1. septembrī, un tā laikam ir sava veida zīme. Bijušas vairākas reizes, kad esmu vēlējusies pamest pedagoges darbu, bet dzīve man to neļauj,» smejas Viola Bīriņa. Parāli kultūras vēstures skolotājas darbam viņa bērniem ar at-tīstības traucējumiem māci-ja arī svešvalodas. «Bija tik patīkami redzēt, kā viņi progresē, jo daudzi pie manis ieradās ar skaudriem vār-diem uz lūpām – skolotāj, nu ko tad es tāds atpalicis vispār varu izdarīt! Taču var, ir tikai jāgrib.»

Lai gan darbu ar audzēk-ņiem viņa bija ļoti iemīļojusi, Bīriņai to nācās pamest. Viņa

pārvalka svītru savai karjerai uz nenoteiktu laiku un devās līdz pirmajam vīram uz Čehiju. «Viņš bija diplomāts. Savukārt manā pasē, kur tika atzīmēta profesija, bija ie-raksts – diplomāta dzīves-biedre,» smaida māksliniece. Keramiķe, atskatoties uz pa-vadīto laiku Čehijā, par to teic vien labus vārdus. Tā viņai esot bijusi lieliska iespēja iemācīties čehu valodu, kas vēlāk noderējusi.

«Kad atgriezies Latvijā, darba man nebija, taču bija kāds liels pluss, pratu čehu valodu, un pēc neilga laika man tika piedāvāta pasnie-dzējas vieta Latvijas Univer-sitātē. Šī atkal bija viena no tām reizēm, kad varēju sēdēt un čīkstēt, ka es taču nekad neesmu strādājusi augstsko-lā, gribu darbu vidusskolā, taču nē – es izvēlējos pārkva-lificēties un pasniegt studen-tiem čehu valodu,» strikti teic Viola Bīriņa. Nebaidoties no izaicinājumiem, jaunā sieviete pieņēma arī darbu Prāgas universitātē, kad vi-

ņai tas tika piedāvāts. «Ir rei-zes, kad brīnos, kā to visu es-mu paspējusi. Laikam jau ir tā, ka man patīk tas process, kamēr es apgūstu, un, tikko to sasniedzu, man šķiet, ka atkal vajag sevi pilnveidot un jāmācās kaut kas cits.»

Dzīvojam kopā, elpojam atsevišķi

«Daudzi nekādi nespēj saprast, kā es, cilvēks, kurš visu mūžu dzīvojis Rīgā un Prāgā, var atteikties no tā visa un pārcelties uz lau-kiem. Es to savā ziņā uzskatu par privilēģiju – man viss ir pieejams, taču tajā pašā laikā es citiem esmu diezgan nesasniedzama. Man ir sva-rīga privātā telpa. Turklāt beidzot man ir viss, pēc kā tik ļoti vienmēr esmu ilgo-jusies, – miers, klusums un daba.» Viņa gan atzīst, ka, pirms satikusi savu tagadējo vīru, nekad nav pat pielāvu-si iespēju, ka varētu kāda vī-rieša dēļ mainīt dzīvesvietu, turklāt vēl tik radikāli. Taču, satiekot Staņislavu Viļumu,

viņai pat ne reizi neesot ie-šāvusies prātā doma, ka viņš varētu būt tas, kurš pārceļas uz pilsētu. «Ar vīru mēs dzī-vojam kopā, bet elpojam katrs savu gaisu. Es ļoti cie-nu viņa darbu, savukārt viņš – manējo. To pierādīja arī pagājušais gads, kad mēs tikko apprecējāmies. Viņš teica – tā ir tava dzīve, tava profesija, un es pabeidzu sa-vu līgumu Prāgā,» stāsta māksliniece. Līdz ar to arī darbošanās ar keramiku bi-jusi periodiska, jo tā pa īs-tam uz Cukrasātu Viola Bī-riņa pārcēlusies tikai pagā-jušā gada oktobrī. «Sākumā mazliet baidījās no māla. Tas prasa, lai ar to darbojas droši, bet maigi. Jābūt drošam rokas vilcienam.» Par skolotāju Bīriņa izvēlējusies savu vīru keramiķi Staņisla-vu Viļumu. «Bieži vīram prasa, vai viņam ir kādi au-dzēkņi, viņš saka – jā, mana sieva,» smaida Viola Bīriņa. Sieviete teic, ka viņas vīrs ir labs amata ierādītājs un būt par viņa audzēkni esot ļoti